

snart kan foreligge et Resultat til Tingets Afgørelse. Om vi til den Tid kunne slutte os til denne Kommissions Indstilling er det selvfølgelig umuligt at sige, men saa ligger Sagen for, og indtil da er det naturligt at vente.

For Resten maa jeg med Hensyn til en mulig Revision af Reglerne for de gejstlige Retter bemærke, at hele Spørgsmaalet om deres Sammensætning og Virke-maade maatte tages op til Revision, naar der bliver Tale om at røre ved dem. Men der foreligger ikke nogen som helst Antydning fra den højtærede Kultusminister af, hvad han da tænker skal være Hovedretningen i de Ændringer, der skulde foretages ved dem, medens der for de militære Retters Vedkommende i Virkeligheden er den Tendens at skabe os en Tilstand, som nærmer sig den moderne Retsopfattelse og Retshaandhævelse. Men da der altsaa fra den ærede Kultusminister ikke foreligger et eneste Ord, som antyder, hvad det er, han vil have ændret i de gejstlige Retter, skulde man først til at tænke derover og høre noget om, hvad han vil, for at kunne danne sig en Forestilling om, hvorvidt man i Virkeligheden kunde skabe en bedre Sammensætning af dem. Efter min Opfattelse findes der ikke noget Omraade, som venter paa de gejstlige Retter, hvorimod det ikke kan bestrides, at der findes nogle Omraader, der, hvorledes man end ser paa Tingen, vente paa de militære Retter. Der er her virkelig et borgerligt disciplinært Forhold, som maa begrænses med visse Regler, hvor den Retshaandhævelse, som skal finde Sted, er af en saa særegen Natur, at der maa særegne Retsmidler til.

Jeg skal komme en Smule nærmere ind paa Spørgsmaalet om de gejstlige Retter. De have den Særegenhed ved sig, at de hverken ere Fugl eller Fisk, men noget midt imellem, som til syvende og sidst ikke er noget. De Herrer vide, hvorledes de sammensættes, Provsteretten af en Provst og en Herredsfoged, og Landemoderetten, som er anden Instans, af en Bisp og en Stiftamtmand. Man sætter her to Elementer sammen, og deraf vil man danne en Helhed, som skal operere med disse Sager. Efter min Mening er det et grumme daarligt Grundlag for en Domstol, ikke at tale om, at en Tomandsdomstol, sammensat af to i og for sig forskelligartede Elementer, aldrig kan være nogen ideel Form for Retsafgørelse, det bliver i Virkeligheden den ene Part, som dømmer, hvis der er Uoværensstemmelse, det kan ikke være an-

det. Der vilde være lidt mere Mening i det, hvis man tænkte sig en Tredeling. Jeg kan ikke vide, om ikke den ærede Kultusminister af gammel Kærlighed skulde tænke sig at sætte en Skolemester ind sammen med Provsten og Herredsfogeden, da jo Skolelærere, hvad jeg selv har praktisk Erfaring for, i visse Tilfælde kunne være undergivne disse Domstole. Det vilde i alt Fald gøre Sammensætningen baade mere flersidig og mere naturlig, for saa vidt Tallet da bliver ulige. Men derom foreligger der ikke nogen Antydning. Som det er nu, tager man altsaa et juridisk og et gejstligt Element og sammensætter dem til en Domstol. Nu er Provsteretssager jo ret sjældne, saa at der ikke udvikler sig en Praksis eller en Coutume. Det er kun ganske faa Mennesker i Landet, der overhovedet faa Sæde i en Provsteret, de allerfleste fungerende Embedsmænd faa det aldrig. De 99 af 100 Provster komme aldrig til at fungere som Dommere, og for Herredsfogedernes Vedkommende er det ogsaa ret sjældent, at de optræde som Dommere i den Forbindelse. Derfor hviler der altid — om ikke af anden Grund, saa for Sjældenhedens Skyld — noget vist, om jeg saa maa sige, højtideligt over en saadan Domstol, og det kan ikke være andet, end at Medlemmerne af den, da jo dog baade Provster og Herredsfogeder ere Mennesker, maa lade sig paavirke noget af denne sjældne og særegne Situation. Jeg kan ikke tænke mig, at det godt kan være anderledes, end at en gejstlig Mand, som faar Sæde i en Ret, faar en vis Følelse af, at han skal nærme sig det juridiske Element, putte noget af Gejstligheden til Side og søge at faa hele den juridiske, dømmende, skarpe Betragtning op i sig. Han føler, at nu skal *han* afgøre en vigtig Sag, nu skal *han* optræde med Domsmyndighed i dette ganske specielle Tilfælde. Jeg tror ikke, at det gavner en uhildet, saglig og rimelig Behandling af en Sag, at der straks er Anledning til, at en Del af Domstolen maa danne sig en saadan Betragtning, at nu er han noget andet end til Hverdagsbrug, at her foreligger et ganske særligt Tilfælde, hvor han skal søge at gaa op i en Enhed med et Element, der i alle andre Livsforhold er ham ret fremmed. Det selv samme vil ganske naturligt, rent psykologisk set, blive Tilfældet med det juridiske Element i en saadan Domstol. Han vil faa en Fornemmelse af, at nu sidder han ikke, som han er vant til, paa sit civil-borgerlige Dommersæde, nej, nu er han kommen til Højbords med en Provst